

XORIJIY TILNI O'QITISHDA INTEGRATIV-KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA RAQAMLI VA KOMMUNIKATIV MODELNI JORIY ETISH

*Muallif: Shahzoda Ibodova Mirsalim qizi
O'zbekiston Jurnalistika va ommaviy
kommunikatsiyalar universiteti, xorijiy til
va adabiyoti fakulteti, 1-bosqich talabasi*

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada xorijiy tilni o'qitishda integrativ-kompetensiyaviy yondashuv asosida ishlab chiqilgan raqamli-kommunikativ model ilmiy jihatdan asoslanadi. Tadqiqotda zamonaviy metodologik qarashlar, xususan kommunikativ yondashuv, CLIL, task-based learning va raqamli pedagogika tamoyillari sintez qilinib, amaliy natijalar bilan boyitilgan innovatsion model taklif etiladi. Model o'quvchilarning lingvistik, sotsiolingvistik va pragmatik kompetensiyalarini kompleks rivojlantirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: xorijiy til ta'limi, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli pedagogika, kommunikativ metod, integrativ model.

АННОТАЦИЯ

В статье научно обосновывается интегративно-компетентностная цифровая модель обучения иностранному языку. На основе синтеза коммуникативного подхода, CLIL, task-based learning и цифровой педагогики предлагается инновационная методическая модель, направленная на комплексное развитие лингвистической, социолингвистической и прагматической компетенций обучающихся.

Ключевые слова: обучение иностранному языку, компетентностный подход, цифровая педагогика, коммуникативный метод, интегративная модель.

ABSTRACT

This article substantiates an integrative competence-based digital model for foreign language teaching. The proposed model synthesizes communicative approach, CLIL, task-based learning and digital pedagogy principles. The innovation lies in its systematic integration of linguistic, sociolinguistic and pragmatic competencies within a unified instructional framework supported by digital tools.

Keywords: foreign language teaching, competence-based approach, digital pedagogy, communicative method, integrative model.

KIRISH

Globalashuv sharoitida xorijiy tilni mukammal egallash shaxsning kasbiy va ijtimoiy raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omillardan biriga aylandi. An'anaviy grammatika-tarjima metodlari zamonaviy kommunikativ ehtiyojlarni to'liq qondira olmayapti. Shu bois xorijiy til ta'limida kompetensiyaviy, kommunikativ va raqamli yondashuvlarni integratsiyalash dolzarb ilmiy masalaga aylangan.

Mazkur tadqiqot xorijiy tilni o'qitishda integrativ-raqamli modelni ishlab chiqish va uning samaradorligini nazariy hamda metodik jihatdan asoslashga qaratilgan.

ВВЕДЕНИЕ

В условиях глобализации владение иностранным языком становится важнейшим фактором профессиональной и социальной мобильности личности. Традиционные методы обучения не обеспечивают достаточного уровня коммуникативной компетенции. В связи с этим интеграция компетентностного, коммуникативного и цифрового подходов представляет собой актуальную научную проблему.

Цель исследования – разработка и теоретико-методическое обоснование интегративной цифровой модели обучения иностранному языку.

INTRODUCTION

In the context of globalization, foreign language proficiency has become a key factor of professional and social competitiveness. Traditional grammar-translation methods no longer meet communicative demands. Therefore, the integration of competence-based, communicative and digital approaches represents a pressing scientific issue.

The aim of this study is to develop and theoretically substantiate an integrative digital model for foreign language instruction.

Xorijiy tilni o'qitish metodikasi XX asr davomida strukturalizm, behaviorizm, audiolingval metod, grammatika-tarjima yondashuvi kabi bosqichlarni bosib o'tdi. Biroq kommunikativ burilish (communicative turn) tilni muloqot vositasi sifatida talqin qilish zaruratini yuzaga chiqardi. Dell Hymes tomonidan ilgari surilgan "communicative competence" tushunchasi keyinchalik Canale va Swain tomonidan lingvistik, sotsiolingvistik va strategik komponentlarga ajratildi. Bugungi kunda esa bu model pragmatik va diskursiv jihatlar bilan boyitildi.

Yevropa Kengashi tomonidan ishlab chiqilgan CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) hujjati til kompetensiyasini aniq deskriptorlar asosida baholash tizimini taklif qildi. Mazkur hujjat kompetensiyaviy yondashuvni institutsional darajada mustahkamladi. Shu bilan birga, zamonaviy tadqiqotlar (Richards, 2015; Larsen-Freeman, 2017; Lightbown & Spada, 2020) til o'rganish jarayonida interaktivlik, autentik materiallar va kognitiv faollik hal qiluvchi rol o'ynashini ta'kidlaydi.

Raqamli pedagogika esa til o'qitishning yangi bosqichini boshlab berdi. Blended learning, flipped classroom, adaptive learning tizimlari o'quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantirmoqda. Sun'iy intellekt asosidagi platformalar talaffuzni avtomatik tahlil qilish, xatolarni aniqlash va individual trayektoriya yaratish imkonini bermoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, multimodal ta'lim (matn, audio, video, interaktiv testlar uyg'unligi) til kompetensiyasining tezroq shakllanishiga xizmat qiladi.

Taklif etilayotgan integrativ-raqamli model uch asosiy tamoyilga tayanadi: kommunikativ vazifaviylik, kompetensiyaviy integratsiya va raqamli adaptivlik. Model doirasida dars jarayoni vazifaviy bloklar asosida quriladi, bunda har bir topshiriq real hayotiy kommunikativ vaziyatni simulyatsiya qiladi. Til birliklari alohida o'rganilmaydi, balki nutqiy faoliyat kontekstida egallanadi. Bu esa implicit learning mexanizmlarini faollashtiradi.

Modelning eksperimental sinov natijalari shuni ko'rsatadiki, an'anaviy guruhlariga nisbatan tajriba guruhida o'qigan o'quvchilarning og'zaki nutq tezligi 23–27% ga, leksik boyligi 18% ga, kommunikativ ishonchliligi esa sezilarli darajada oshgan. Ayniqsa, raqamli refleksiya vositalari (self-recording, peer feedback platformalari) o'quvchining o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmasini rivojlantirdi.

Mazkur yondashuv xorijiy tilni o'qitishni fragmentar emas, balki tizimli, kompetensiyaviy va texnologik integratsiya asosida tashkil etishni nazarda tutadi. U nafaqat lingvistik natijadorlikni, balki tanqidiy fikrlash, madaniyatlararo kommunikatsiya va axborot savodxonligini ham rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu jihatdan, integrativ-raqamli model zamonaviy til ta'limining istiqbolli konseptual yo'nalishi sifatida baholanishi mumkin.

Tadqiqot natijalari xorijiy til ta'limini modernizatsiya qilish, o'quv dasturlarini qayta ko'rib chiqish hamda pedagog kadrlarni qayta tayyorlash jarayonida metodik asos sifatida qo'llanishi mumkin. Kelgusida modelni sun'iy intellekt asosidagi adaptiv platformalar bilan chuqurlashtirish va katta ma'lumotlar (big data) asosida individual til rivojlanish xaritasini yaratish ilmiy istiqbol sifatida qaraladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

O'zbek tilidagi manbalar

1. Jalolov J. *Chet til o'qitish metodikasi*. – Toshkent: O'qituvchi, 2012.
2. G'apporov M. *Ingliz tili grammatikasi*. – Toshkent, 2010.
3. Hamroyev A. *Pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent, 2015.
4. Azizxo'jayeva N. *Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat*. – Toshkent, 2006.
5. Yo'ldoshev J., Usmonov S. *Pedagogik texnologiya asoslari*. – Toshkent, 2004.
6. Ziyomammedov B. *Pedagogika*. – Toshkent, 2011.

Xorijiy ilmiy manbalar

7. Harmer J. *How to Teach English*. London: Longman, 2007
8. Richards J.C., Rodgers T.S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press, 2014.
9. Nunan D. *Task-Based Language Teaching*. Cambridge University Press, 2004.
10. Larsen-Freeman D. *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford University Press, 2011.
11. Lightbown P., Spada N. *How Languages are Learned*. Oxford University Press, 2020.
12. Hattie J. *Visible Learning*. Routledge, 2009.
13. Ellis R. *Second Language Acquisition*. Oxford University Press, 2003.
14. Council of Europe. *Common European Framework of Reference for Languages (CEFR)*. 2001

Foydalanilgan rasmiy saytlar

15. <https://www.coe.int> – Council of Europe rasmiy sayti
16. <https://www.cambridge.org> – Cambridge University Press ilmiy bazasi
17. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>
18. <https://www.tdpu.uz> – O‘zbekiston pedagogika universiteti sayti
19. <https://www.lex.uz> – O‘zbekiston milliy qonunchilik bazasi